

DATE NOI REFERITOARE LA BIOGRAFIA LUI PETRU MALER CÂMPEANU (1802–1893), MEMBRU DE ONOARE AL SOCIETĂȚII ACADEMICE ROMÂNE

Liviu MĂRGHITAN

Abstract: This research brings into light new information about the first part of early education of Petru M. Câmpeanu, honorary member of Romanian Academy.

Așa cum bine se cunoaște de către toți cei care sunt preocupați de studierea vieții și realizărilor științifice, literare sau artistice ale membrilor Academiei Române din secolele XIX și XX, documentația existentă în arhiva academiei nu este, în dese cazuri, îndeajuns de edificatoare.

Nu arareori, pentru acoperirea în totalitate a etapelor parcurse în devenirea lor de către academicienii vizați pentru a fi incluși în lucrări care se elaborează și se editează în prezent, se întâmplă unele disfuncționalități.

Ba chiar mai mult decât atât, informațiile de care se dispune pot conduce la unele concluzii într-atât de eronate încât frizează ilaritatea.

Bunăoară, referitor la scriitorul Petru Broșteanu (1838–1920), ales la 1 aprilie 1887 membru corespondent al academiei, se menționase că acesta se născuse în localitatea rurală numită Seleuș, comună din actualul județ Arad. În temeiul respectivei precizări, seleușenii au aplicat o placă comemorativă instalată pe clădirea școlii.

Dar, cercetări mai recente au pus în evidență informația că locul de naștere a lui Petru Broșteanu a fost în realitate un cu totul alt Seleuș, localizat în partea vestică a Banatului istoric, teritoriu care actualmente aparține Regiunii Autonome Voievodina din Serbia.

Și astfel de exemple deloc plăcute, producătoare de regretabile confuzii, s-ar mai putea enumera.

În cele ce urmează vom consemna unele date certe referitoare la prima parte a vieții celui care a fost Petru Câmpeanu-Maller, doctor în filozofie, căruia i s-a acordat în 1871 calitatea de membru de onoare al Societății Academice Române.

Căutări relativ recente în arhive (nu numai ale subsemnatului ci și ale altor cercetători), au stabilit că acesta a fost cursant al Preparandiei din Arad, școală la care obținuse atestatul de învățător, document în care se preciza că era originar din așezarea rurală care la acea vreme era denumită OTLACA, din comitatul Aradului (după ce Transilvania în 1918 a revenit, în urma hotărârilor Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, în granițele firești ale statului român, a primit denumirea Grăniceri. Vechiul apelativ *Otlaca* se mai păstrează astăzi în numele de familie *Otlăcan*, prezent chiar în programul sesiunii noastre de astăzi).

Privitor la anul nașterii lui Petru Câmpeanu Maller, dicționarul enciclopedic semnat de Lucian Predescu, apărut la Editura „Cugetarea” București, 1940 (reeditat în 1999 de către editurile bucureștene „Saeculum I. O.” și „Vestala”), la p. 159 consemnează următoarele: „Câmpeanu Petre M., Dr. în filos., prof. de filos. și de dreptul natural la Academia din Iași, dela 1836. M. on. al Acad. Rom.; de orig din Trs., +13 Apr. 1893”.

În anul 1972, datele despre personalitatea aici în discuție, consemnate de către *Mic dicționar enciclopedic*, Editura enciclopedică română, București, p. 1154 sunt <<Cîmpeanu (în acei ani se utiliza doar „î”, nu „ă”), Petru (? – 1893) n. Transilvania, cărturar român. M. de onoare al Acad., prof. de filozofie la Academia Mihăileană. Autor al unei gramatici a limbii române>>.

Un oarecare progres privind biografia lui *Câmpeanu, Petru M. (1809 – 15 IV 1893, Miclăușeni, j. Iași), cărturar, traducător. Născut în părțile Aradului*, îl aflăm în Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900, Editura Academiei R.S. România, București, 1979,

p.176 (volum elaborat de cercetători ai Institutului de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Universității „Al. I. Cuza” Iași).

După cum se constată, ca „noutăți” sunt anul de naștere, 1809, precum și o restrângere a arealului de origine, de la mai largul „Transilvania” la doar „părțile Aradului”.

Despre pregătirea sa școlară preuniversitară nu se pomenește nimic, menționând doar etapa universitară: „C. face studii de drept și filozofie la universitatea din Pesta, luându-și doctoratul în filozofie în 1834...”

Mai observăm că anul 1809 ca „dată generală” a nașterii sale a fost preluat în studiile apărute ulterior.

Însă în lucrarea *Istoria Școlii normale (Preparandiei) și a Institutului teologic ortodox român*, de Teodor Botiș (17 XI, Valea Neagră, Bihor – 14 VIII 1940, Arad), volum apărut la Arad în anul 1922, cu prilejul împlinirii a 110 ani de la înființarea în „orașul de pe Mureș” a Preparandiei, *întâia școală pedagogică românească*, figurează la p. 422 „preparandul” Moaler Petru ca fiind absolvent al promoției anilor 1820–1821 (școlarizarea dura doi ani, n.n.).

Pe lângă precizarea că acesta era din Otlaca, ceea ce este un element important readus în circuitul științific, se mai ridică un semn de întrebare în privința anului său de naștere, 1809. Din acest an și până în 1821 nu au trecut decât 12 ani, ceea ce excludea ca Petru M. Câmpeanu, copil fiind, să fi avut posibilitatea de a deveni învățător. Regulamentul Preparandiei preciza că erau admiși tineri de minimum 18 ani împliniți care terminaseră o școală primară.

La cei 12 ani pe care trebuia să îi aibă în 1821, nu putea decât să fie în clasele elementare ale școlii confesionale din satul natal, sau la o altă școală susținută de statul austro-ungar, la care se predase în germană, mai frecvent, iar în mai rare cazuri în limba maghiară.

De obicei, copiii români din familiile ce intenționau ca băieții să urmeze, la etatea potrivită, studii de nivel universitar, recurgeau la înscrierea odraslelor lor la „școli de stat”, pentru ca să învețe limbile germană și maghiară în care se desfășura învățământul superior la Viena și Pesta.

Ca urmare, este necesar ca data nașterii sale să fie „reașezată” cu 8 sau 7 ani mai înainte de 1809, devenind 1801, sau eventual 1802.

De regulă, tinerii care erau admiși să studieze la Preparandie, pe lângă faptul că era necesar să fie de religie ortodoxă, se mai cerea să provină din familii de preoți sau de învățători. Deci se poate afirma că era fiu al unor intelectuali, „de țară”, având o înfloritoare situație materială.

Faptul că ulterior devenise student la Universitatea din Pesta, ni se pare greu de crezut că atestatul de învățător obținut la *o școală cu predare în limba română* ar fi putut să țină loc de ceea ce denumim astăzi „diplomă de bacalaureat”.

După toate probabilitățile, Petru M. Câmpeanu a fost nevoit să susțină examene de diferență la unul din gimnaziile arădene, timișorene sau orădene, școli ale căror documente de absolvire erau luate în considerare la înscrierea la înscrierea ca student într-o universitate.

Deocamdată mai sunt încă necesare căutări arhivistice pentru a afla răspuns la întrebarea de mai sus.